

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

**Správa o činnosti Univerzitnej knižnice UMB
za rok 2011**

1.1 Univerzitná knižnica UMB

Univerzitná knižnica (ďalej len UK UMB) je centrálna knižnično-informačné pracovisko Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Jej poslaním je podporovať výučbu, pedagogický a vedecko-výskumný proces na fakultách a pracoviskách univerzity a vytvárať podmienky pre podporu všetkých foriem vzdelávania a štúdia na univerzite. Knižnično-informačné služby poskytuje vedeckým a pedagogickým pracovníkom UMB, poslucháčom všetkých foriem štúdia a odbornej verejnosti. Pracoviská UK UMB sú v prevádzke celkom 58 hodín týždenne a registrovaní používatelia UK UMB majú navyše možnosť využívať dvadsaťštyri hodín denne sedem dní v týždni široké portfólio elektronických informačných zdrojov, online katalóg UK UMB a online služby, ako sú správa konta používateľa, prolongácia výpožičiek a rezervácia dokumentov.

Výročná správa UK UMB za rok 2011 poskytuje prehľad odborných aktivít, ktoré boli v uvedenom roku realizované jej odbornými zamestnancami na všetkých pracoviskách UK UMB. Prioritné úlohy a aktivity stanovené v Pláne hlavných úloh UK UMB na rok 2011 mali za cieľ zabezpečiť ďalší rozvoj a skvalitnenie služieb UK UMB. Pri hodnotení ich plnenia môžeme konštatovať, že väčšina úloh bola úspešne a kvalitne splnená.

V roku 2011 sa v oblasti riadenia vedenie UK UMB zameralo na zabezpečenie kvalitných informačných zdrojov, ochranu knižničného fondu s dôrazom na ochranu historických dokumentov, využívanie elektronických informačných zdrojov a zlepšenie podmienok poskytovania knižnično-informačných služieb na niektorých pracoviskách.

S hrdosťou môžeme konštatovať, že v roku 2011 Ministerstvo kultúry SR – Sekcia kultúrneho dedičstva v Bratislave vyhlásilo súbor 267 knižných tlačených titulov UK UMB za **historický knižný fond**, ktorý bol následne zapísaný do ústrednej evidencie v Slovenskej národnej knižnici v Martine. Dva najvzácnejšie dokumenty (dielo J. A. Komenského *Orbis pictus* – vydania z roku 1760 a 1820) boli odborne zreštaurované a historický fond UK UMB je pripravený na prístupenie používateľom.

1.1.1 Budovanie knižničného fondu a jeho ochrana

Na základe uznesenia Knižničnej rady UMB sa v roku 2011 prioritne zabezpečovali požiadavky na nákup domácej a zahraničnej študijnej literatúry pre 1. ročník druhého stupňa vysokoškolského štúdia. Z Grantového programu Ministerstva kultúry SR bol sumou 2 000 € podporený projekt *Chémia je náš život, naša budúcnosť – informačná podpora pedagogickej a vedeckovýskumnej činnosti v odbore chémia a v príbuzných disciplínach*. Priebežne bola zabezpečovaná aj výmena publikácií s partnerskými inštitúciami ako významný zdroj dopĺňovania knižničného fondu a dvakrát ročne sa hodnotil stav doručenia vydaných titulov z edičnej činnosti fakúlt a pracovísk UMB. Pokračovala spolupráca s Nadáciou Tatra Banky, ktorá do fondu prispela ďalšími hodnotnými titulmi.

Prírastok knižničného fondu v roku 2011 bol 14 754 knižničných jednotiek v hodnote 142 274,81 €. Knižnica odoberala celkom 270 titulov/424 exemplárov periodík, z toho bolo

119 titulov/165 exemplárov zahraničných periodík. Celkový stav knižničného fondu k 31. 12. 2011 bol 220 374 knižničných jednotiek.

Univerzitná knižnica UMB má časť knižničného fondu deponovanú v 41 čiastkových knižniciach na katedrách. V priebehu roka sa uskutočnili revízie v 9 čiastkových knižniciach a v jednej študovni UK UMB a bolo zrevidovaných 42 396 knižničných jednotiek. Vyradených bolo celkom 4 439 knižničných jednotiek.

1.1.2 Spracovanie dokumentov a tvorba interných databáz

Prírastky knižničného fondu sa priebežne menne a vecne spracovávali. Do katalógu dokumentov bolo spracovaných 6 007 katalogizačných záznamov kníh a špeciálnych dokumentov. V letných mesiacoch knižnica zahájila projekt pripájania obálok kníh ku katalogizačným záznamom, čo znamená, že používateľ pri vyhľadávaní literatúry v on-line katalógu vidí okrem identifikačných údajov aj obálku hľadaného dokumentu. V roku 2011 UK UMB zaviedla do praxe projekt preberania metadát o záverečných prácach zo systému AIS do systému ARL, čím sa podstatne zrýchlil a zjednodušil proces spracovania záverečných prác. Do databázy záverečných prác bolo spracovaných celkom 7 379 záznamov. Vzhľadom na to, že Licenčné zmluvy k záverečným prácam obsahujú osobné údaje, boli v novembri v priestoroch UK UMB na Tajovského 40 inštalované vstavané skrine s uzamykateľnými dvierkami, ktoré slúžia na uchovávanie zmlúv v súlade so zákonom o ochrane osobných údajov. Do databázy publikačnej činnosti bolo spracovaných a následne do Centrálného registra evidencie publikačnej činnosti exportovaných celkom 3 539 záznamov. Priebežne sa evidovali aj ohlasy/citácie na publikačnú činnosť a do databázy bolo spracovaných 2 453 záznamov. Záznamy o ohlasoch/citáciách evidované v zahraničných databázach Web of Science a Scopus sa preberali do knižnično-informačného systému ARL.

Nahlasovanie údajov o projektoch riešených na univerzite prebiehalo na základe evidenčných listov, ktoré boli doručované v elektronickej alebo tlačenej podobe. K 31.12.2011 obsahovala databáza 632 záznamov o projektoch UMB, ročný prírastok bol 161 záznamov.

1.1.3 Používatelia knižnice a výpožičné služby

V priebehu roka 2011 sa do UK UMB zaregistrovalo 3 017 nových používateľov a k 31. 12. 2011 mala knižnica celkom 12 457 registrovaných používateľov. Pracovníci oddelenia výpožičných služieb vyradili z databázy 5 429 používateľov, ktorí počas troch rokov nevyužili služby UK UMB a používateľov, ktorým platnosť registrácie skončila z dôvodu prerušenia, resp. ukončenia štúdia alebo ukončenia pracovného pomeru na UMB.

Na pracoviskách UK UMB a v čiastkových knižniciach na katedrách sa v roku 2011 zrealizovalo celkom 218 453 výpožičiek, z toho bolo 90 003 absenčných výpožičiek a 128 450 prezenčných výpožičiek. Používateľom bolo vypožičaných medziknižničnou výpožičnou službou 377 dokumentov z iných knižníc v SR i v zahraničí. Z knižničného fondu UK UMB bolo medziknižničnou výpožičnou službou vypožičaných 300 dokumentov.

V roku 2011 sme zaznamenali na pracoviskách UK UMB pokles návštevnosti (98 861 návštev), ako aj pokles prezenčných výpožičiek. Najvýraznejší pokles zaznamenala Ekonomická študovňa a Politologická študovňa. Mierny pokles v počte prezenčných výpožičiek bol v Pedagogickej študovni. Dôvodom je zníženie počtu študentov na univerzite, ale aj nárast počtu exemplárov študijnej literatúry na absenčné vypožičiavanie v posledných rokoch i väčšia prístupnosť internetu a elektronických informačných zdrojov.

1.1.4 Prístup k elektronickým informačným zdrojom a rešeršné služby

V roku 2011 poskytovala UK UMB prístup k licencovaným databázam predovšetkým na základe projektu NISPEZ (Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja – prístup k elektronickým informačným zdrojom). Z tohto projektu bolo pre UK UMB financovaných a sprístupnených 15 databáz: *ACM, IEEE/IET, Gale Virtual Reference Library, Knovel Library, ProQuest Central, Science Direct, Scopus, SpringerLink, H. W. Wilson (Art Museum Gallery), Wiley InterScience, Web of Knowledge (Web of Science, Current Contents Connect, Essential Science Indicators, Journal Citation Reports)*. Vďaka národnej licencii mala univerzita prístup k databázam *EBSCO*. Do marca 2011 trvala licencia na prístup do databázy *IOPScience*, ktorá bola zakúpená z finančných zdrojov UK UMB v roku 2010. Na základne získaných údajov môžeme konštatovať rastúcu tendenciu vo využívaní multiodborových databáz v porovnaní s rokom 2010. Pokles je zaznamenaný vo využívaní úzkoprofilových databáz ako *Knovel Library, Wilson Web (Art Museum Image Library), Gale Virtual Reference Library, IEEE/IET*. Používatelia UK UMB zrealizovali v priebehu roka v uvedených databázach spolu 138 396 vyhľadávaní a stiahli si 33 848 plných textov dokumentov. Okrem uvedených databáz mohli používatelia UK UMB využiť možnosť vyhľadávania na určitú obmedzenú dobu v ďalších 17 databázach v rámci tzv. skúšobného prístupu.

UK UMB vypracovala v roku 2011 celkom 468 rešerší a 265 bibliografií. Najväčší záujem o rešerše mali študenti UMB (82 %), pracovníci a doktorandi UMB (10 %) a zvyšných 8 % boli záujemcovia z prostredia mimo univerzity.

1.1.5 Vzdelávacia, propagačná, publikačná a edičná činnosť

Popri vykonávaní odborných činností organizovali pracovníci UK UMB vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia. Na začiatku akademického roka 2011/2012 univerzitná knižnica zrealizovala sedemnást prednášok o službách UK UMB, ktorých sa zúčastnilo 3 006 študentov 1. ročníka denného a externého štúdia. Oddelenie budovania databáz zorganizovalo tri workshopy pre vedecko-pedagogických pracovníkov a študentov doktorandského štúdia UMB k nahlasovaniu publikačnej činnosti, umeleckej činnosti a ohlasov a k tvorbe výstupov z databázy publikačnej činnosti UMB.

V septembri vydala UK UMB plnofarebnú informačnú skladačku o Univerzitnej knižnici UMB. Pokračovala vo vydávaní vlastného periodika *Bibliotheca Universitatis* s prílohou *Informačné listy EDC*, ktorý vychádza od septembra 2005 v tlačenej aj v elektronickej forme.

Pracovníci UK UMB prispievali do Spravodajcu UMB a odborných knihovníckych periodík. Ako autori alebo spoluautori spracovali a publikovali celkom 47 odborných a informačných príspevkov v periodikách.

1.1.6 Medzinárodná spolupráca a členstvo v profesijných organizáciách

V rámci programu ERASMUS absolvovala dvojtýždňový odborný pobyt v UK UMB pani Joanna Knefel, pracovníčka Biblioteki glownej Akademii techniczno-humanistycznej v Bielsko-Biala z Poľska.

UK UMB je členom Slovenskej asociácie knižníc (SAK). Riaditeľka UK UMB) PhDr. Homolová je členkou Odbornej skupiny pre zahraničnú spoluprácu SAK. Je členkou Komisie pre vedu UMB, Komisie pre informatizáciu a rozvoj UMB, Edičnej komisie UMB, Etickej komisie UMB, predsedníčkou Knižničnej rady UK UMB a členkou Knižničnej rady Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici a Knižničnej rady Technickej univerzity vo Zvolene. Pracovníci knižnice sa zapájajú do činnosti Spolku slovenských knihovníkov (SSK) a sú jeho aktívnymi členmi. Vedúca Oddelenia výpožičných služieb PhDr. Beracková je členkou výboru Krajskej pobočky SSK.

1.1.7 Personálne obsadenie, priestorové a technické vybavenie

V roku 2011 pracovalo v UK UMB 33 pracovníkov; prepočítaný stav na plný úväzok je 32,5 pracovníkov.

Začiatkom roka riešilo vedenie UK UMB havarijnú situáciu na Tajovského 51 zapríčinenú zatečením kancelárskych priestorov a Univerzálnej študovne pri oprave strechy, čo si vyžiadalo vymaľovanie niektorých priestorov a výmenu kobercov. V letných mesiacoch bola vymaľovaná aj Politologická študovňa a zakúpili sa regály na uloženie fondu študovne. UK UMB boli pridelené ďalšie priestory pre Oddelenie informačných technológií v budove na Tajovského 51, ktoré boli vybavené kancelárskym nábytkom a potrebným technickým zariadením. Naďalej však pretrvávajú problémy s nedostatkom priestorov. Aby sa získalo miesto na uloženie dokumentov, pokračovalo sa aj v roku 2011 v obsahovej previerke fondu a vyradili sa neaktuálne dokumenty. Toto riešenie je len dočasné. Vedenie UK UMB aj naďalej považuje realizáciu strategického zámeru univerzity na výstavbu novej budovy UK UMB za jediné vhodné riešenie tak pre umiestnenie knižničného fondu, ako aj zabezpečenie úrovne poskytovania knižnično-informačných služieb na univerzite zodpovedajúcej vývoju informačných technológií v tejto oblasti.

Finančné náklady na činnosť Univerzitnej knižnice UMB predstavovali v roku 2011 čiastku 332 428,94 €. Príjmy UK UMB z vlastnej činnosti boli vo výške 31 585 € a príjmy z grantov 2 000 €.